

Některé vzácné druhy živočichů CHKO Beskydy v průběhu času

**Dana Bartošová,
texty v boxech Václav Tomášek**

V prvních letech existence CHKO Beskydy byla ochrana živočichů zaměřena především na velké a nápadné druhy jako rys, medvěd, vlk, tetřev. Mnoho úsilí bylo věnováno ochraně obojživelníků a jejich biotopu. Časové i technické možnosti získávání dat byly tehdy omezené a jednalo se spíše o náhodně získané údaje. Prováděný zoologický průzkum maloplošných chráně-

ných území měl především základní informativní charakter. Až později se vzhledem k novým možnostem monitoring zaměřil i na další vzácné a ohrožené druhy, které sice nejsou tak nápadné a pro veřejnost atraktivní, ale tvoří neméně důležitou součást lesních i nelesních ekosystémů.

Rys ostrovid. Foto František Jaskula

Vlci se do CHKO Beskydy vrátili v 90. letech minulého století. Foto František Jaskula

Medvědice Ema. Foto Dana Bartošová

Vrcholoví predátoři – živoucí poklady Beskyd

Vrcholovými predátory karpatské přírody jsou rys ostrovid, medvěd hnědý a vlk obecný. V Beskydech byly tyto šelmy do konce 19. století vyhubeny, ale díky návaznosti beskydských hor na slovenská pohorí s trvalými populacemi se postupně přirozeně rozšířily zpět. Od 70. let minulého století zde opět žije malá skupina rysů, kteří se tu pravidelně rozmnožují. Každoročně byla zaznamenávána přítomnost jednoho až několika medvědů a od roku 1994 byl prokázán trvalý návrat vlků. Správa CHKO Beskydy (dále jen "Správa") se ochranou velkých šelem zabývá od svého vzniku a od r. 1984 v předjaří každoročně organizuje tzv. sčítání, při němž účastníci v terénu hledají pobytové znaky šelem.

V roce 1978 navázala Správa kontakt s Ludvíkem Kuncem, tehdejším dlouholetým pracovníkem ZOO Ostrava, který měl zkušenosti s chovem rysů a spolupracoval na odchytu rysů na Slovensku a jejich následné repatriaci na Šumavě i v západní Evropě. Jeho zkušenosti byly důležité jak pro ochranu beskydských rysů, tak pro komunikaci s mysliveckou veřejností, která jej respektovala. V dalších letech se do ochrany velkých šelem zapojilo Hnutí DUHA – vyrostla zde řada odborníků, kteří se dnes účinně podílejí na monitoringu šelem a na jejich odborném výzkumu. Od r. 2005 hnutí organizuje tzv. vlčí a rysí hlídky, což jsou vyškolení dobrovolníci, kteří se během zimy přímo v terénu snaží chránit tyto šelmy před pytláčením.

Ještě koncem minulého století se podle pravidelného výskytu medvěda hnědého v Beskydech předpokládalo, že tato šelma se zde usadí trvale. O zimování medvědů svědčily nalezené brlohy, např. v r. 1978 na Morávce a v r. 1981 ve Velkých Karlovicích. Byly pozorovány také medvědice s mláďaty. Beskydy v té době byly mnohem klidnější a méně přístupné než dnes. Medvědi potřebují rozlehlé klidné lesy a právě potřebný klid v současnosti Beskydy ztratily. Stále intenzivnější využívání horského území CHKO (rekreace, turistika, sportovní aktivity, sběr lesních plodů...), budování nových lesních komunikací a zpřístupňování lesního území zapříčinily, že Beskydy už pro medvědy nejsou tak atraktivním biotopem. Na migrace medvědů má nepříznivý vliv také zhoršování průchodnosti podhorské krajiny. Např. v posledních dvou letech byl výskyt medvěda zaznamenán jen na slovenské straně Javorníků.

Návrat vlka do Beskyd před cca 30 lety byl velkým překvapením. Část veřejnosti se však vlků bála a nenáviděla je a vlci zde byli mnoho let nezákonně likvidováni. Ani dnes nelze vyloučit případy pytláctví. Výskyt vlků v Beskydech byl často zpochybňován a to, že se skutečně jedná o vlky a ne o křížence, potvrdilo kromě rozborů vzorků vlčích trusů např. vyšetření dvou vlků usmrčených na silnicích – vlčice v r. 2012 v Krhové a vlčice v r. 2022 v Prostřední Bečvě.

Před rokem 2000 hradily škody způsobené medvědy na ovcích a včelstvech tehdejší okresní úřady. Ty později krátkodobě kompenzovaly i vlčí škody na hospodářském zvířectvu. Zákon č. 115/2000 Sb., o náhradách škod způ-

sobených vybranými zvláště chráněnými živočichy přišel v pravou chvíli a podstatně zklidnil dlouhodobě rozjitřenou situaci mezi chovateli hospodářských zvířat a ochránci velkých šelem. V této souvislosti stojí za zmínku, že v období 2002–2003 byl v CHKO Beskydy realizován komunikační projekt „Vlk“ směřovaný na spolupráci Správy s chovateli hospodářských zvířat.

V roce 1996 usmrtil kamion v obci Mosty u Jablunkova medvěda a tato událost podnítila zájem Správy o ochranu posledních zbývajících přeshraničních migračních cest velkých šelem. Pro zachování velkých šelem v Beskydech je kontinuita mezi slovenskými a českými populacemi nezbytná. Ke zvýšení funkčnosti přeshraničních migračních koridorů mají přispět dva ekodukty v Jablunkovském průsmyku – jeden na českém a jeden na slovenském území. V současné době se připravuje jejich realizace.

Po vzniku soustavy Natura 2000 v souvislosti se vstupem ČR do Evropské unie byla CHKO Beskydy vyhlášena evropsky významnou lokalitou (EVL). Jedním z předmětů ochrany jsou zde také velké šelmy a podle kritérií pro příznivý a nepříznivý stav biotopu a populace daného druhu vychází, že nejvhodnější životní podmínky v CHKO má vlk, poměrně příznivě rys a nejméně vhodné medvěd. Nová technika (fotopasti, chlupevé pasti, telemetrie, rozbor vzorků trusu a tkání na DNA) umožnila výzkum šelem zkvalitnit a získat o nich mnohem přesnější informace. Monitoring velkých šelem nadále pokračuje, a to ve spolupráci AOPK, Hnutí Duha, Mendelovy univerzity v Brně a Správy CHKO Kysuce.

MODERNÍ OCHRANA ŠELEM V BESKYDECH

Dlouhá léta byly velké šelmy sledovány jako duchové hor bez detailních informací o životě jednotlivců. Údaje o početnosti medvědů, rysů a vlků byly desítky let odvozovány výhradně z pobytových stop, případně nalezených kadaverů. V posledních 10 letech se však situace změnila a ochrana i výzkum šelem se v Beskydech dostaly na vysokou úroveň. Samozřejmě je nyní tzv. fotomonitoring – sledování šelem pomocí fotopastí rozmístěných v pravidelných sponech (tzv. kvadrátech) po celém území Beskyd. Tím dokážeme poměrně spolehlivě určovat aktuální početnost a osudy jednotlivých zvířat, zda onemocní, jestli se rozmnožují nebo o jejich potravních preferencích. Ještě detailnější pohled do života šelem přináší telemetrie – odchyceným jedincům je nasazen vysílač na krk a následně se dozvíme, kudy se zvířata pohybují, kde loví, kdy odpočívají nebo které lidské nástrahy jsou pro ně limitující. Detailní informace o poloze telemetrovaných zvířat pomáhají k odhalení tvaru a velikosti teritorií, migračních biokoridorů a k identifikaci klíčových biotopů pro reprodukci, lov, odpočinek atd.

Právě telemetrie byla v průběhu uplynulých 10 let v CHKO Beskydy úspěšně využita na všech třech velkých šelmách. Od roku 2011 bylo pomocí vysílaček postupně označeno 10 jedinců rysa ostrovida, jeden vlk obecný a jeden medvěd hnědý. Důvody pro telemetrii nebyly pouze vědecké, motivací byly také chybějící informace o jádrových porostech výskytu vel-

kých šelem (a možnosti jejich územní ochrany), o prostupnosti migračních koridorů, které umožňují velkým šelmám přecházet přes zastavěná údolí a také předcházení konfliktům s lidmi – znalost aktuálního výskytu nám umožňuje varovat obyvatele, aby si zabezpečili svá hospodářská zvířata (ovce, včely aj.).

Specifická byla telemetrie medvěda hnědého v roce 2019. Na naše území se dostávají zejména mladí medvědi ze Slovenska, kteří hledají partnera a nové teritorium. Tito jedinci mají toulavé boty a na českém území nezůstávají trvale, obvykle se po pár měsících vrací zpět na Slovensko. Na podzim 2018 se v CHKO Beskydy začal potulovat medvěd, který opakovaně hledal potravu v blízkosti chalup, a proto bylo rozhodnuto o jeho odchytu a detailním sledování jeho chování pomocí vysílačky. Po čtyřměsíční snaze o jeho odchyt bylo nakonec ve spolupráci 9 lidí ze 3 států zvíře úspěšně lapeno, jednalo se o tříletou samici v dobré kondici. Následně bylo půl roku sledováno její chování, plachost a obstarávání potravy v přírodě vs. v blízkosti lidských obydlí. Počet škod však po odchytu poklesl, medvědice se dle očekávání zanedlouho vrátila na Slovensko a zde v doprovodu jiného samce zůstala několik měsíců bez výraznějších interakcí s lidmi. Medvědice si nakonec obojek po půlroce sama odtrhla (nikdo neví jak) a zůstala na území Slovenska, kde se snad začlenila do místní velké medvědí populace.

Podrobné informace nyní máme také o prostorových nárocích rysů, jejichž ekologie byla pomocí satelitních vysílaček zkoumána vědci z Brna. Pomocí přesných GPS bodů jsme nyní schopni rozklíčovat a lépe zabezpečit ochranu jádrových porostů, v nichž dochází k zásadním biologickým procesům rysů, zejména k rozmnožování a vyvádění mláďat nebo k zimování dospělců. Na základě shluků lokalizací byly při telemetrii také dohledány stovky kořistí rysa a byla stanovena potravní preference. Beskydští rysové preferují spárkatou zvěř, zejména srnčí a jelení, často se však přizívají také drobnými zvířaty v podobě zajíců či hrabošů apod. Rozloha teritoria dospělých rysů se pohybovala od 150 do 360 km². U dvou samců byly domovské okrsky řádově větší, a to až 2000 km². Při telemetrii rysů i medvěda byla identifikována kritická místa pro průchody šelem v téměř zastavěných oblastech s rychlostními silnicemi, kde je stálá velká intenzita autodopravy (i v nočních hodinách) a šelmám zde hrozí přejetí nebo zneprůchodnění území zástavbou a jejich izolace. Takovými místy jsou např. sedlo Pindula, údolí Rožnovské Bečvy nebo okolí přehrady Šance. Na základě znalostí nutnosti zachovat průchodnost kritických míst je pak přistoupeno k ponechání proluk bez možnosti zástavby nebo k úpravě rychlostí na silnicích a v extrémních případech jako např. v okolí Jablunkova až k vybudování speciálního ekoduktu.

Od podzimu 2022 je v CHKO Beskydy telemetricky sledován také jeden vlk obecný, jeho rozloha domovského okrsku a soužití s konkrétní smečkou budou vyhodnoceny až po dokončení sledování. Jde o samici, která zatím nemá na svědomí žádná hospodářská zvířata, ačkoliv se často pohybuje v území s intenzivní pasteveckou činností. Již nyní je zřejmé, že se vlčice vyhýbá interakcím s člověkem a kromě nočních hodin se výlučně zdržuje v rozsáhlých lesních komplexech. Z hlediska významu šelem pro trofické kaskády je nezbytné, aby šelmy nelovily hospodářská zvířata pravidelně a plnily tak svou důležitou roli při krajinotvorbě. AOPK ČR a její odborní pracovníci jsou proto připraveni kdykoliv pomáhat místním hospodářům s plánováním zabezpečení pastvin před vniknutím predátorů a také při místním šetření náhrad škod. Odpovědi na nejčastější otázky a informace nejen pro chovatele jsou shrnuty na stránkách www.navratvlku.cz.

Rys ostrovid se v Beskydech dlouhodobě pravidelně rozmnožuje. Jeho početní stavy se udržují díky novým jedincům migrujícím ze Slovenska. Foto Vácalv Tomášek

Vydra říční, kočka divoká

Další chráněnou šelmou Beskyd je vydra říční, jejíž početnost se zde oproti stavům před asi 40–50 lety značně zvýšila, zřejmě i díky čistějším vodním tokům a jejich účinné ochraně. To je dáno zejména úpravami vodních toků, chybějícími strukturními prvky, opakovaným zarybňováním toků a omezenou možností úkrytu ryb jak v korytu. Při svých migracích vydry však často nacházejí smrt na frekventovaných silnicích. V rámci CHKO byla zmapována nebezpečná místa, především křížení vodních toků s komunikacemi, a správa se je snaží postupně zabezpečit (úpravy podmostí aj.).

Potěšující zprávou je, že v Beskydech se velmi vzácně vyskytuje také kočka divoká. Dlouhou dobu byla její přítomnost nejasná, unikala pozornosti a nahlášená pozorování nebylo možné ověřit. Její přítomnost však aktuálně prokázal intenzivní fotomonitoring a DNA analýzy.

Tetřev hlušec

Významným obyvatelem zdejších hor byl v minulosti tetřev hlušec. V 19. století byly Beskydy známé jako nejbohatší tetřeví oblast v českých zemích. Stavby tetřevů postupně klesaly a již v letech 1950–1960 jeví v porovnání se stavy v 19. století katastrofální úbytek. Na vině bylo rychlé zpřístupňování dříve odlehlých lesních porostů, přeměny lesů na monokultury, přetrvávající odstřel dospělých tetřevích kohoutů. Přesto bylo v roce 1958 v oblasti Moravskoslezských Beskyd napočítáno 227 tetřevů (90 kohoutů, 137 slepic) a bylo zde známo 82 tokanišť rozmístěných v nadmořských výškách 550–1200 m n.m. (Havlas 1962). Tetřeví populace se postupně dále zmenšovala. Velkou ránu pro zbytky populace představoval přelom roku 1978/79, kdy v důsledku teplotního zvratu a mrazového šoku uhynuly lesní porosty ve vyšších nadmořských výškách Beskyd. Tyto porosty byly následně vykáceny a to přispělo k dalšímu rozvratu biotopu obývaného posledními tetřevy. V minulosti se uskutečnilo několik neúspěšných pokusů vrátit tetřevy do beskydských lesů, respektive posílit snad přežívající původní zbytky tetřeví populace. Novou naději pro tetřevy představuje vybudování tetřeví odchovny v Krásné, v údolí mezi Lysou horou a Travným, a úprava lesních biotopů.

Krkavec velký

V minulosti hojný krkavec velký kvůli pronásledování a změnám v hospodaření v 19. století

Samice tetřeva hlušce v aklimatizační voliére. Foto archiv Lesů ČR

REPATRIACE TETŘEVA HLUŠCE V CHKO BESKYDY

Uprostřed kopců, v katastru obce s poetickým jménem Krásná, stojí chovné zařízení pro tetřeva hlušce, vybudované Lesy ČR, s. p. Odchovna má „prostý“ cíl – navrácení kdysi zcela běžného ptáka do zdejších hor, dnes v Beskydech téměř vyhynulého živočicha tetřeva hlušce.

Mise záchran tetřeva začala roku 2014, kdy byla postavena chovná zařízení a zázemí pro tetřevy i pro personál. Následně byli ze zahraničí pořízeni tetřevi pro chovné hejno a roku 2016 proběhla první úspěšná reprodukce kuřat. Mladí tetřevi jsou ve stáří asi 3 měsíce vypouštěni v okolních horských lesích, v místech, kde je bohatý podrost brusnice borůvky. Právě borůvka je jedním z klíčových parametrů tetřevího biotopu, tetřevi z rostliny využívají bobule, okusují také její pupeny a listy, využívají vrůstu borůvky a jejího zápoje k úkrytu a inkubaci snůšek.

Samotný chov tetřevů je organizačně náročný, důležité je dbát na hygienu, sterilitu voliér, kvalitní potravu a izolaci ptáků od lidí, aby neztratili svou plachost. Při párování v chovném hejnu je podrobně zkoumána také genetická vybava partnerů, pro založení fertility potomstva. Nebezpečné příbuzenské křížení (inbreeding) vede ke ztrátě genetické variability, což má vliv na délku života, plodnost či náchylnost k nemo-

cem. Proto je nutné hlídat, aby vypouštění ptáci byli geneticky dobře vybaveni, a neprojevil se tak efekt zakladatele (tzn. ztráta genetické variability v nových populacích založených nízkým počtem jedinců, může vést k zániku populace). Molekulární metody se proto využívají i při hledání tzv. zdrojové populace pro rozšíření hejna o dospělé ptáky. Plošný monitoring tetřevích porostů pak přináší vzorky trusu či peří, které pomáhají zjistit genetickou strukturu volné populace tetřeva v Beskydech a jak se vypouštěným ptákům daří přežít v divočině.

Do konce roku 2022 se z odchovny Lesů ČR podařilo vypustit do volné přírody Beskyd 73 tetřevů. Na základě monitoringu bylo zjištěno, že někteří z vypuštěných ptáků přežili až 1,5 roku, jejich počet však je zatím velmi nízký, asi 5 jedinců. Pro zvýšení míry přežívání vypouštěných ptáků je nezbytné pokračovat v ochraně vhodných porostů zejména formou omezení lesního hospodaření v horských smrčínách a zajištěním klidu nejen v těchto porostech, ale v širší oblasti, kde se tetřevi pohybují (minimálně 100 km²). Klidovostí se rozumí odklonění turistického ruchu z tetřevích oblastí, načasování lesnických činností mimo období rozmnožování a zimování ptáků (těžba, výsadby, ochrana dřevin atd.) a také vymáhání dodržování těchto pravidel odborným personálem (stráž přírody, myslivecká stráž).

CELKEM 14 JEDINCŮ TETŘEVA HLUŠCE BYLO V ROCE 2022 VYPUŠTĚNO DO BESKYDSKÝCH LESŮ, V RÁMCI REPATRIAČNÍHO PROJEKTU LESŮ ČR.

Kuňka žlutobřichá je v beskydské přírodě stále vzácnější kvůli úbytku vhodného biotopu.
Foto František Jaskula

Střevlík hrbolatý je v CHKO Beskydy vázaný na lesní mokřady, prameniště a okolí potoků.
Foto František Jaskula

z Čech a Moravy na dlouhou dobu vymizel. Krkavci se udrželi na východním Slovensku a díky pozdější zvýšené ochraně se postupem času šířili zpět. První novodobé hnízdění krkavců v CHKO Beskydy bylo zaznamenáno v roce 1975 v Moravskoslezských Beskydech. Nyní je zde krkavec stálým druhem.

Návrat orla skalního

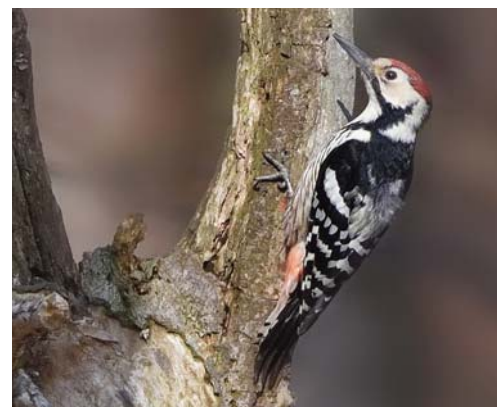
Nápadným a majestátním zástupcem dravých ptáků je orl skalní, který v ČR hnízdil ještě na přelomu 19. a 20. století. V období 2006–2011 se uskutečnil projekt „Návrat orla skalního do Moravskoslezských Beskyd, resp. do ČR“. Ve spolupráci se Správou CHKO Beskydy a Štátnou ochranou přírody SR ho realizovala ZO ČSOP,

záchranná stanice v Bartošovicích na Moravě. Projekt byl precizně připravený a pečlivě provedený, v očích mnohých ochranářů také kontroverzní, v očích mnohých ochranářů také kontroverzní. Ve druhé polovině trvání projektu se aktivity z Beskyd přesunuly do prostředí vojenského újezdu Libavá. Po dobu jeho trvání bylo do volné přírody vypuštěno na 25 mladých orlů. Řada jich však uhynula vinou člověka (zástřel, otrava, smrt na drátech elektrického vedení). Podle údajů stanice byly v roce 2022 monitorovány 3 páry orlů. Aktuálně o výskytu orlů svědčí např. pozorování z CHKO Beskydy a CHKO Kysuce.

Je chvályhodné a nanejvýš užitečné, že v posledním desetiletí se monitoring a mapování živočichů

Lejskek malý. Foto Václav Tomášek

Strakapoud bělohřbetý. Foto Václav Tomášek

Informační tabule v oblasti vypouštění tetřevů v Beskydech. Foto archiv SCHKO Beskydy

dostaly na novou úroveň. Nejedná se jen o inventarizační průzkumy maloplošných chráněných území, ale také o průzkumy určitých systematických skupin za využití standardizovaných metodik (zemní pasti, živolovky pro drobné savce, liniové sčítání ptáků...). Získané informace jsou následně aplikovány do praktické druhové ochrany. ■

Rozsáhlý plošný monitoring je posledních deset let prováděn AOPK jen díky prostředkům získaných z OPŽP (aktuálně jde zejména o projekt "Mon&Inv" za cca 300 milionů Kč. EIS: CZ.05.4.27/0.0/0.0/17_078/0005239

JAK CHRÁNÍME VZÁCNÉ DRUHY PTÁKŮ V BESKYDECH?

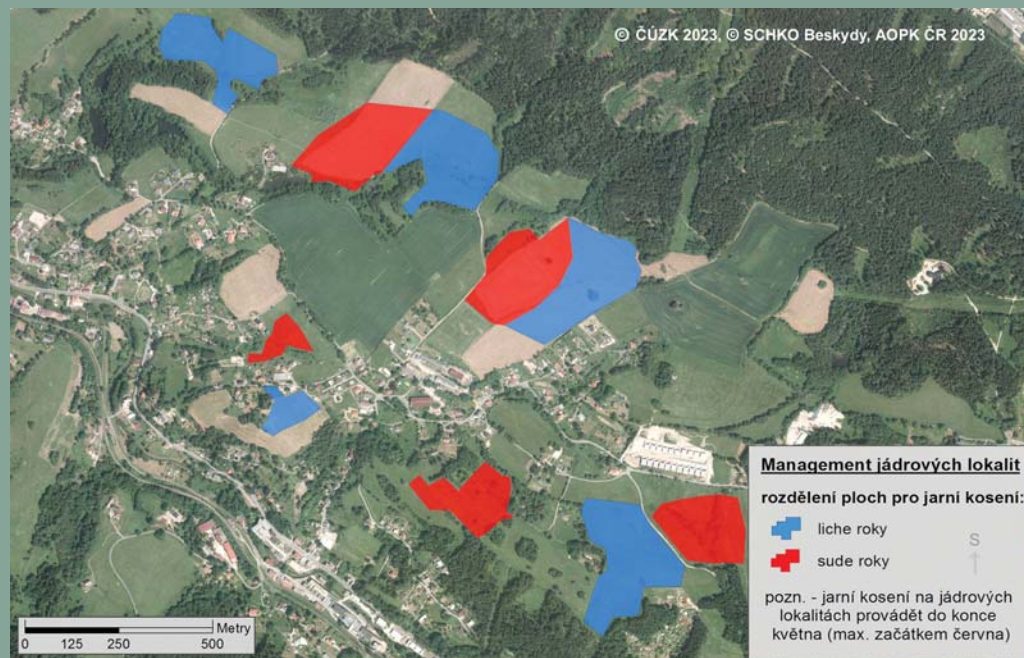
Není náhodou, že uvnitř CHKO Beskydy se nacházejí dvě ornitologická území chráněná Evropskou unií – ptačí oblasti Beskydy a Horní Vsacko. Zatímco ptačí oblast Beskydy je zaměřena především na ochranu lesních druhů ptáků (puštík bělavý, lejsek malý, strakapoud bělohřbetý, datlík tříprstý, tetřev atd.), v ptačí oblasti Horní Vsacko jsou kromě lesních druhů prioritní ptáci zemědělské krajiny – chřástal polní, pěníce vlašská a tuhyk obecný.

Pro praktickou ochranu ptáků a jejich biotopů bylo v Beskydech od roku 2010 vypracováno 6 rozsáhlých odborných studií. Jde o externí ornitologická zhodnocení jádrových porostů a zemědělských bloků v CHKO Beskydy a nastavení optimálního managementu pro cílové druhy ptáků. Na základě těchto studií byla s hospodářství v lesních ekosystémech dohodnuta řada omezení. Z nejvýznamnějších se podařilo ponechat přírodě blízké porosty samovolnému vývoji, v hospodářských lesích byly dohodnuty podíly dřevin pro ponechávání stromů do jejich fyzického rozpadu, při okrajích čtrnácti maloplošných ZCHÚ byly vybrány porosty rozšiřující rozlohu rezervací a také došlo k plošnému dohledávání stromových hnízd a dutin, jež jsou nyní chráněny před smýcením. Nastavené principy ochrany by měly pomoci zajistit životaschopnost populací neohroženějších druhů v Beskydech – puštika bělavého, strakapouda bělohřbetého a čápa černého. Pro další lesní druhy je nyní hledáno ideální řešení, které by zastavilo jejich úbytek. To se týká zejména lejska malého, jehož početnost nejen v Beskydech postupně klesá, nebo i tetřeva hlušce, jehož značné prostorové nároky není snadné skloubit se současnou zástavbou Beskyd a holosečným lesním hospodařením.

U ptáků zemědělské krajiny je situace nepříznivá nejen v Beskydech, ale v celé ČR. V průběhu posledních 30 let došlo k 70% úbytku populace chřástala polního v Horním Vsacku. Navíc jsme prakticky zcela přišli o lindušku luční a velmi rychle ubývá také čejka chocholátá, bramborníček černohlavý či dříve zcela „běžný“ skřivan polní. Proto je snaha přistupovat k ochraně těchto druhů a jejich biotopů individuálně. Plošné nástroje Agroenvi bohužel nebyly až doposud dostatečně robustní a úbytek nezpomalily. Účinným nástrojem se zdá plošné mapování ptáků pomocí dobrovol-

níků a následná ochrana části pole či louky před pojezdem mechaniky (omezení hospodaření). Tento postup je účinný, avšak závislý na dobrovolnickém zapojení, což není koncepční řešení. V praxi to znamená, že dobrovolník v hnízdní době hledá lokality obsazené cílovými druhy, nejlépe při jejich námluvách či hnízdění. Ptáci zemědělské krajiny jsou při hledání partnera velmi nápadní, a to nejen svými pohyby (např. čejka, bramborníček či bělořit), ale někteří také vytrvalým voláním, aniž byste je kdy spatřili (typicky chřástal polní či pěníce vlašská). Pokud je v daném místě hnízdní výskyt prokázán, je buďto napřímo kontaktován zemědělec (zpravidla u tradičních lokalit), anebo pracovník ochrany přírody, který informuje zemědělce o nezbytnosti omezení hospodaření z důvodu výskytu chráněného druhu. Spolu s informací o výskytu je vypracován také zakres polygonu s omezeným hospodařením a doba, po kterou je nezbytné omezit ve vymezeném území hospodaření. Zemědělec také obdrží úřední záznam pro SZIF, aby mu nebyly kráceny dotace (jedná se o zásah vyšší moci). Někdy jde o posun seče, jindy o omezení postřiku či oddálení orby. Polygony s dočasným omezením mívají rozlohu do 5 hektarů.

Počet dobrovolníků i pracovníků ochrany přírody je dlouhodobě nedostatečný. Pro koncepční řešení problematiky praktické ochrany zemědělských a lesních druhů, respektive biotopů, a to nejen ptáků, ale i bezobratlých, obojživelníků, savců či plazů je nezbytné vytvořit odborné pozice v rámci nejnižších jednotek orgánů ochrany přírody. Prakticky každá obec s rozšířenou působností by měla zaměstnávat alespoň 4 specialisty (na každých 100 km²) pro zoologii a botaniku, kteří budou sledovat stavy populací deštníkových druhů, předávat informace o jejich výskytu hospodářským subjektům, kontrolovat plnění podmínek ochrany biotopů, vytvářet místa pro biodiverzitu a plnit další závazky vyplývající z legislativy ochrany přírody ČR a EU. Regionální specialisté by také lépe řídili management přírodních stanovišť s vysokou biodiverzitou a maloplošných rezervací. Platná strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti slibuje do roku 2030 realizaci spousty drobných opatření v krajině a také zastavení úbytku několika ohrožených druhů. Bez zásadního personálního posílení a strukturálních změn v celém systému ochrany přírody není možné těmto závazkům dostát.

Ukázka návrhu managementu chřástalích ploch – meziroční střídání seče (časné a odložené) nevede k degradaci lučních společenstev.